

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Marii Sołek

pt. „Zastosowanie wybranych usług telezdrowia w świadczeniach podstawowej opieki zdrowotnej w stanie epidemii Covid-19”

Promotor: prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Edyta Barnaś

Promotor pomocniczy: dr n. med. Małgorzata Marć

Zgodnie z uchwałą Rady Dyscyplin Collegium Medicum Uniwersytetu Rzeszowskiego z dnia 12.02.2026 roku w sprawie powołania mojej osoby na recenzenta rozprawy doktorskiej Pani mgr Marii Sołek w dziedzinie nauki medycznej i nauki o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu przedstawiam poniższą ocenę.

1. Ocena aktualności podjętej problematyki badawczej oraz oryginalności pracy

Pandemia Covid-19 wywołana przez wirus SARS-CoV-2 stała się jednym z najpoważniejszych wyzwań dla współczesnych systemów ochrony zdrowia. Konieczność ograniczenia bezpośrednich kontaktów międzyludzkich oraz zapewnienia ciągłości świadczeń medycznych przyczyniła się do dynamicznego rozwoju i upowszechnienia telemedycyny. Rozwiązania z zakresu zdalnej opieki zdrowotnej dotychczas traktowane, jako uzupełnienie tradycyjnych form leczenia, w krótkim czasie stały się jednym z kluczowych narzędzi funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska podejmuje aktualną i istotną problematykę wpływu pandemii Covid-19 na rozwój oraz wykorzystanie telemedycyny. Temat ten ma charakter interdyscyplinarny - obejmuje zarówno aspekty medyczne, organizacyjne, technologiczne, jak i społeczne. Analiza przedstawionych zagadnień pozwala na identyfikację potrzeb i kierunków dalszego rozwoju zdalnych form opieki medycznej, ale także na ocenę skuteczności wdrożonych rozwiązań.

Wybór tematu rozprawy jest w pełni uzasadniony zarówno z perspektywy naukowej, jak i praktycznej. Wyniki badań stanowią oryginalny i cenny wkład w rozwój wiedzy na temat funkcjonowania systemów ochrony zdrowia w warunkach kryzysowych oraz umożliwiają i mogą wspierać dalszy proces doskonalenia narzędzi telemedycznych w przyszłości.

2. Ocena tematu, struktury rozprawy, celu i założeń pracy

Temat przedstawionej do recenzji rozprawy doktorskiej - „*Zastosowanie wybranych usług telezdrowia w świadczeniach podstawowej opieki zdrowotnej w stanie epidemii Covid-19*” został dobrze zredagowany i w pełni odzwierciedla treści w niej zawarte.

Układ dysertacji jest typowy dla tego rodzaju prac i obejmuje cztery rozdziały oraz wykaz skrótów, wstęp, dyskusję, wnioski, streszczenie w języku polskim i angielskim, wykaz piśmiennictwa, spis schematów, rycin i tabel. Te części pracy zostały przedstawione na 249 stronach. Pozostałe strony rozprawy (strony 250 – 515) stanowi Aneks, w którym zamieszczono m.in. zgody na przeprowadzenie badań w podmiotach leczniczych, zgodę Komisji Bioetycznej, wzory zastosowanych narzędzi badawczych (autorskie i standaryzowane) oraz dodatkowe tabele przedstawiające szczegółowe zestawienie wyników badań własnych.

We wstępie pracy Autorka w sposób zwięzły i przejrzysty dokonała wprowadzenia w zakres tematu, zwracając uwagę na konsekwencje pandemii Covid-19. Wyjaśniła podstawowe terminy oraz zwróciła uwagę na ograniczenia związane z dostępem do opieki zdrowotnej w czasie pandemii i ich konsekwencje.

W rozdziale pierwszym Pani mgr Maria Sołek dokonała przeglądu piśmiennictwa zwracając uwagę na zdefiniowanie oraz uwarunkowania prawne, merytoryczne i organizacyjne dotyczące e-zdrowia. Następnie przedstawiła przykłady wykorzystania telemedycyny w opiece nad zdrowiem oraz zastosowania teleporad w podstawowej opiece zdrowotnej. W rozdziale drugim prawidłowo określiła główny cel badań, cele szczegółowe, problemy i hipotezy badawcze oraz zaprezentowała zmienne zależne i niezależne. Głównym celem badań było przedstawienie opinii świadczeniobiorców i świadczeniodawców oraz identyfikacja czynników determinujących sposób udzielania teleporad w zakresie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej w wybranych powiatach województwa podkarpackiego w czasie pandemii Covid-19. W odniesieniu do celu głównego Autorka w sposób jasny i rzeczowy wyartykułowała pięć celów szczegółowych i tyle samo problemów badawczych. Przedstawione hipotezy odpowiadają na postawione problemy i w pełni obejmują zakres badań. W ostatniej części tego rozdziału w ujęciu tabelarycznym Doktorantka dokonała podziału zmiennych na zależne i niezależne dla grupy świadczeniobiorców i świadczeniodawców podstawowej opieki zdrowotnej oraz przedstawiła narzędzia do oceny tych zmiennych. Rozdział trzeci zawiera informacje dotyczące etapowego doboru podmiotów leczniczych do badań oraz kryteria włączenia i wyłączenia z udziału w badaniach pacjentów – świadczeniobiorców podstawowej opieki zdrowotnej. Autorka rozprawy przedstawiła również kryteria włączenia i wykluczenia z badań lekarzy POZ – świadczeniodawców. Proces kwalifikacji świadczeniobiorców i świadczeniodawców z określeniem ich liczności, został zobrazowany na przejrzystym

schemacie. Dobór grupy badanej przeprowadzono w sposób losowy i wieloetapowy. Badaniami objęto 468 świadczeniobiorców podstawowej opieki zdrowotnej (pacjentów) oraz 9 świadczeniodawców (lekarzy POZ) z wybranych podmiotów leczniczych województwa podkarpackiego. Należy podkreślić, że liczebność próby została właściwie oszacowana statystycznie, co znacznie zwiększyło wiarygodność uzyskanych wyników. Przeprowadzenie badań zarówno w grupie świadczeniobiorców, jak i świadczeniodawców pozwoliło na pełniejsze i wieloaspektowe opracowanie tematu dysertacji.

Streszczenie pracy zostało przygotowane zgodnie z zasadami w języku polskim i w angielskim. W sposób syntetyczny Autorka przedstawiła w nim najważniejsze elementy dysertacji, a użyte słowa kluczowe zwiększyły wartość informacyjną.

Wykaz piśmiennictwa został przygotowany starannie - zawiera 132 aktualne i dobrze dobrane do tematu pozycje bibliograficzne, w znacznej części anglojęzyczne. Dobór i wykorzystanie piśmiennictwa świadczy o dobrej znajomości analizowanego zagadnienia oraz właściwym przygotowaniu teoretycznym Doktorantki do realizowanego tematu.

Na końcu pracy Autorka zamieściła rozbudowany Aneks potwierdzający rzetelność przeprowadzonych badań. Jednak jego objętość wydaje się nadmierna i nieproporcjonalna w stosunku do zasadniczej części pracy, co może utrudniać odbiór treści. W związku z tym w tej części pracy należałoby dokonać większej selekcji w celu ograniczenia zamieszczonych treści.

3. Ocena doboru metod, technik i narzędzi badawczych

W badaniach zastosowano metodę pomiaru pośredniego, sondażu diagnostycznego oraz szacowania. W sondażu diagnostycznym użyto techniki ankietowania. W celu zebrania danych wykorzystano dwa autorskie kwestionariusze ankiet (dla lekarzy POZ, dla pacjentów POZ) oraz trzy narzędzia standaryzowane, tj. Skalę Satysfakcji z Życia (SWLS), Listę Oczekiwań Pacjenta (PRF) oraz Skrócony Test Sprawności Umysłowej (AMTS). Wszystkie narzędzia zostały przygotowane starannie, opisane w sposób zwięzły, logiczny i zamieszczone w Aneksie kolejno jako załączniki 6-10. Dobór metod i narzędzi badawczych należy ocenić, jako trafny i adekwatny do postawionych celów badań.

W opracowaniu wyników badań wykorzystano program PSPP ver 1.6.2 oraz Libre Office Calc ver 7.3.7.2. Zastosowanie metod statystycznych, w tym testów nieparametrycznych (tj. χ^2 Pearsona, ϕ Yule'a, współczynnik V Craméra oraz rang Spearmana) zostało przeprowadzone prawidłowo. Przyjęto 5% błąd wnioskowania i związany z nim poziom istotności (α) wynoszący 0,05 ($\alpha=0,05$). Obliczono współczynnik istotności statystycznej, a wnioskowanie statystyczne wykonano przy standardowym poziomie istotności $p<0,05$.

4. Ocena przedstawienia wyników badań własnych i umiejętności prowadzenia dyskusji

Wyniki badań zostały przedstawione na 160 stronach pracy w sposób logiczny, szczegółowy, uporządkowany i czytelny z zastosowaniem starannie przygotowanych tabel, co ułatwiło interpretację prezentowanych wyników badań własnych. Należy podkreślić dokładność rzetelność i obszerność tej części dysertacji. Autorka dokonała analizy zróżnicowania samopoczucia emocjonalnego świadczeniobiorców, ich doświadczeń związanych z pandemią Covid-19 oraz sposobu korzystania z teleporad. Wykazała m.in., że pandemia istotnie wpłynęła na stan psychiczny badanych – dominowały emocje takie, jak: strach przed infekcją, poczucie zagrożenia, ograniczenie kontaktów społecznych oraz niepokój. Jednocześnie, co jest bardzo istotne większość badanych deklarowała dostęp do wsparcia społecznego. Z badań wynika również, iż teleporady stały się istotnym elementem systemu opieki zdrowotnej, a ich ocena była zróżnicowana i zależała od wielu czynników, w tym socjodemograficznych oraz zdrowotnych. Doktorantka wykazała zależności pomiędzy poziomem satysfakcji z życia a oceną jakości udzielanych świadczeń oraz wskazała czynniki determinujące skuteczność, a także akceptację teleporad zarówno przez pacjentów, jak i przez lekarzy. Na uwagę zasługuje szeroki zakres analiz statystycznych oraz umiejętność interpretacji wyników w kontekście panującej sytuacji epidemiologicznej i funkcjonowania systemu ochrony zdrowia.

Dyskusja została starannie przygotowana i zaprezentowana na 17 stronach. Autorka dysertacji w sposób logiczny i spójny odniosła uzyskane wyniki do aktualnego piśmiennictwa krajowego i zagranicznego. Wykazała się umiejętnością analizy wyników badań własnych oraz ich interpretacji w kontekście badań innych autorów. W końcowej części dyskusji w sposób przejrzysty i rzeczowy zwróciła uwagę na ograniczenia badań własnych eksponując elementy najbardziej ograniczające prowadzony przez Doktorantkę proces badawczy. Ponadto słusznie zwróciła uwagę na mocne strony zrealizowanego projektu podkreślając możliwość obiektywnego i szerokiego przedstawienia problemu poprzez właściwe przygotowanie oraz zastosowanie narzędzi badawczych zarówno w grupie pacjentów, jak i lekarzy POZ.

5. Ocena umiejętności wnioskowania

Wnioski w liczbie pięciu zostały sformułowane w sposób przejrzysty i odpowiadają postawionym celom oraz problemom badawczym. Wynikają bezpośrednio z przeprowadzonych analiz i stanowią syntetyczne podsumowanie uzyskanych rezultatów. Autorka trafnie wskazała na znaczenie teleporad, jako uzupełnienia tradycyjnych form komunikowania i profesjonalnej opieki oraz zwróciła uwagę na potrzebę dalszego doskonalenia

tej formy świadczeń zdrowotnych. Szczególnie cenne było wskazanie implikacji praktycznych, zwłaszcza w zakresie organizacji świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej oraz dalszego rozwoju telemedycyny w tym: zapewnienie szybszej i sprawniejszej dostępności telefonicznej do zakładów podstawowej opieki zdrowotnej, zwiększenie poziomu bezpieczeństwa informacyjnego w przyszłych sytuacjach kryzysowych oraz poprawa dostępu do technologii informatycznych w ochronie zdrowia dla świadczeniobiorców i świadczeniodawców.

6. Podsumowanie

Reasumując, przedstawiona do recenzji dysertacja została przygotowana starannie pod względem merytorycznym i metodologicznym. Doktorantka odpowiednio sformułowała koncepcję pracy, w tym założenia badawcze i cele pracy. Do ich realizacji właściwie opracowała i dobrała narzędzia badawcze oraz metody statystyczne. Wyniki badań zostały zaprezentowane w sposób obszerny, a zarazem przejrzysty i logiczny. Dyskusję poprowadziła w oparciu o prawidłowo dobrany przegląd aktualnego piśmiennictwa i wyniki badań własnych. Przedstawiona wcześniej w tekście recenzji drobna uwaga dotycząca obszerności Aneksu nie umniejsza wartości niniejszej dysertacji i powinna posłużyć jedynie doskonaleniu dalszego warsztatu naukowego Autorki.

Stwierdzam jako recenzent, że Pani mgr Maria Sołek jest w pełni przygotowana do planowania i realizacji badań naukowych, a przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska pt. *„Zastosowanie wybranych usług telezdrowia w świadczeniach podstawowej opieki zdrowotnej w stanie epidemii Covid-19”*, której promotorem jest Pani prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Edyta Barnaś, a promotorem pomocniczym Pani dr n. med. Małgorzata Marć stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego oraz spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz.U.2024.1571 t.j.).

W związku z powyższym zwracam się do Rady Dyscyplin Collegium Medicum Uniwersytetu Rzeszowskiego o dopuszczenie Pani mgr Marii Sołek do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu. Jednocześnie z uwagi na rangę podjętego tematu, okres realizacji badań w czasie pandemii Covid-19, sposób prezentacji wyników i możliwość wdrożenia praktycznego przedstawionych wniosków, a także spójność naukową pracy, wnoszę o wyróżnienie przedłożonej do oceny rozprawy doktorskiej.